

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.005.02.2021

Jerzy Czerwiński
Burmistrz Miasta Chełmży
Urząd Miasta Chełmży
ul. gen. Józefa Hallera 2
87 – 140 Chełmża

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/005 Planowanie i realizacja przez wybrane gminy województwa kujawsko-pomorskiego zadań
w zakresie oświetlenia przestrzeni publicznej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Chełmży ¹ , ul. gen. Józefa Hallera 2, 87 – 140 Chełmża
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jerzy Czerwiński, Burmistrz Miasta Chełmży ² , od 1998 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy.2. Wydatki na oświetlenie przestrzeni publicznej. Prawidłowość wyłaniania wykonawców inwestycji w infrastrukturze oświetleniowej, dostawców energii elektrycznej oraz dostawców usług modernizacji i konserwacji majątku oświetleniowego.3. Działania na rzecz racjonalizacji kosztów zużycia energii elektrycznej do celów oświetlenia miejsc publicznych i promocji rozwiązań zmniejszających zużycie energii.4. Wpływ stanu infrastruktury oświetleniowej na bezpieczeństwo mieszkańców.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia kontroli ³ , z uwzględnieniem okresu wcześniejszego, jeśli zdarzenia mające wówczas miejsce spowodowały lub miały wpływ na zjawiska będące przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	<ol style="list-style-type: none">1. Mirosław Wiśniewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/124/2021 z 1 października 2021 r.2. Robert Elwertowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/167/2021 z 21 grudnia 2021 r.3. Michał Trempała, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/166/2021 z 21 grudnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-8)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Burmistrz”.

³ Czynności kontrolne zakończono 23 grudnia 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Burmistrz wywiązywał się z obowiązków: zapewnienia na terenie Gminy Miasta Chełmża⁶ oświetlenia przestrzeni publicznej, zaopatrzenia w energię elektryczną, realizacji nowych inwestycji oraz konserwacji i modernizacji istniejącej infrastruktury oświetleniowej.

Gmina podejmowała działania na rzecz racjonalizacji kosztów zużycia energii elektrycznej do celów oświetlenia miejsc publicznych, a także promocji rozwiązań zmniejszających jej zużycie. Zrealizowano m.in. zaplanowane zadania związane z modernizacją oświetlenia dróg, których celem była wymiana punktów świetlnych starego typu (oświetlenie sodowe) na oświetlenie w technologii (LED). Prowadzono działania informacyjne i promocyjne wśród mieszkańców podkreślające m.in. znaczenie rozwiązań ekologicznych w obszarze oszczędności energii. Prawidłowo nadzorowany był stan techniczny i sprawność działania oświetlenia ulicznego, działania w celu usunięcia awarii w tym zakresie podejmowano niezwłocznie.

W Gminie przyjęte zostały dokumenty planistyczne, w których ujęto ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na energię elektryczną oraz działania związane z racjonalizacją użytkowania energii elektrycznej i promocją rozwiązań zmniejszających jej zużycie. Niemniej Burmistrz nie opracował projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, co stanowiło naruszenie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne⁷.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

1. Planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy

Opis stanu faktycznego

Prowadzenie spraw w zakresie dotyczącym oświetlenia ulicznego należało do zadań Wydziału Gospodarki Miejskiej Urzędu⁸. Pracownicy tego Wydziału odpowiedzialni byli także za prowadzenie spraw związanych z opracowaniem strategii rozwoju Gminy, programów gospodarczych oraz innych opracowań o charakterze studialnym i planistycznym dotyczących zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta, a także przygotowywanie, organizowanie i rozstrzyganie na potrzeby Urzędu procedur związanych z udzielaniem zamówień publicznych. Zadania dotyczące oświetlenia ulic Miasta powierzono pracownikowi Wydziału w zakresie czynności.

(akta kontroli str. 23-28, 57-61)

W Urzędzie nie został opracowany projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, o którym stanowi art. 19 ust. 1 Pe, będący podstawą do uchwalenia przez Radę Miejską w Chełmży założeń w tym zakresie. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie zostały opisane w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „Gmina”.

⁷ Dz. U. z 2021 r., poz. 716, ze zm., dalej: „Pe”.

⁸ Por. § 28 pkt 7 lit. h regulaminów organizacyjnych stanowiących załączniki do zarządzeń Burmistrza Miasta Chełmży: nr 96/SOR/19 z dnia 3 lipca 2019 r. (obowiązywał od dnia wydania) oraz nr 112/SOR/15 z dnia 14 września 2015 r.

(akta kontroli str. 210, 351, 600)

W okresie objętym kontrolą Gmina nie ubiegała się o uzyskanie od przedsiębiorstw energetycznych dokumentacji w zakresie planów rozwoju dotyczących zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię, o których mowa w art. 16 ust. 1 Pe w zakresie dotyczącym terenu Gminy oraz propozycji niezbędnych do opracowania projektu założeń.

(akta kontroli str. 601)

W związku z zaniechaniem opracowania i uchwalenia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, a także brakiem pozyskania od przedsiębiorstw energetycznych dokumentacji dotyczącej planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię, Burmistrz nie mógł ocenić czy konieczne było opracowanie, na podstawie art. 20 ust. 1 Pe, projektu planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe⁹.

(akta kontroli str. 352, 601)

Wybrane elementy projektu założeń, określone w art. 19 ust. 3 Pe, zostały zawarte w innych dokumentach obowiązujących w Gminie. Zagadnienia dotyczące infrastruktury energetycznej oraz oceny stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na energię elektryczną zostały ujęte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Chełmża¹⁰. Przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie energii elektrycznej, w tym modernizacja oświetlenia ulic poprzez systematyczną wymianę opraw oświetleniowych na bardziej energooszczędne¹¹ oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy, wskazane zostały w Planach gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Chełmża na lata 2014-2020¹² i 2021-2030¹³. W Planach tych wskazano także zakres współpracy z innymi gminami¹⁴.

(akta kontroli str. 79-180 198-269, 353-357)

W związku z nieuchwaleniem ww. projektów założeń i planu, w Gminie nie opracowano i nie wdrożono systemu monitorowania realizacji tych dokumentów.

(akta kontroli str. 352)

⁹ Plan te powinien zostać opracowany w przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniały realizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe przyjętych przez radę gminy.

¹⁰ Tj. uchwałe nr XXV/205/2000 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 30 listopada 2000 roku w sprawie przyjęcia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Chełmża.

¹¹ Np. zastępowanie opraw sodowych oprawami LED: w latach 2018-2019 na ul. Bydgoskiej i ul. Witosa, w latach 2021-2026 na ul. Sienkiewicza, Wryczy, Groszkowskiego, Depczyńskiego, Malewskiego, Władysławskiego i Dobrawy.

¹² Stanowiącym załącznik do uchwały Rady Miejskiej Chełmży nr XXXIII/246/18 z dnia 7 czerwca 2018 r. w sprawie aktualizacji Planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy miasta Chełmży na lata 2014 – 2020. Plan gospodarki niskoemisyjnej został przyjęty uchwałą nr XIX/146/17 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 9 lutego 2017 r.

¹⁴ Stanowiącym załącznik do uchwały Rady Miejskiej Chełmży nr XXX/235/21 z 25 listopada 2021 r.

¹⁴ Np. w ramach Związku bydgosko-toruńskich Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. W Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego jako priorytet inwestycyjny wskazano „Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej”.

2. Wydatki na oświetlenie przestrzeni publicznej. Prawdliwość wylaniania wykonawców inwestycji w infrastrukturze oświetleniowej, dostawców energii elektrycznej oraz dostawców usług modernizacji i konserwacji majątku oświetleniowego

Opis stanu faktycznego

2.1 W latach 2018-2021 (I półrocze) wydatki poniesione przez Gminę na zadania bieżące i inwestycyjne związane z oświetleniem przestrzeni publicznej, ujęte zostały w dziale 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, rozdziale 90015 Oświetlenie ulic, placów i dróg.

Wykonanie i procentowy stopień realizacji planu wydatków na zadania bieżące i inwestycyjne związane z oświetleniem przestrzeni publicznej w poszczególnych latach wynosiły: 2018 r. – 817,0 tys. zł¹⁵ (95,0%); 2019 r. – 880,5 zł tys. zł¹⁶ (90,1%); 2020 r. – 1 010,7 zł tys. zł¹⁷ (86,2%); 2021 r. (I półrocze) – 443,4 zł tys. zł¹⁸ (30,6%). Skarbnik Gminy podała, że niewykonanie planu spowodowane było m.in. ujęciem w planie finansowym kwoty wyższej z uwagi na przewidywany we wniosku o dofinansowanie projektu montaż finansowy.

(akta kontroli str. 270-287)

Realizując zadania inwestycyjne związane z oświetleniem przestrzeni publicznej Gmina korzystała z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym ze środków budżetu Unii Europejskiej. W 2018 r. na budowę nowych punktów świetlnych z ww. środków poniesiono wydatki w kwocie 76,4 tys. zł¹⁹.

(akta kontroli str. 184, 270)

Gmina posiadała aktualną ewidencję punktów świetlnych, zarówno własnych, jak i należących do innych podmiotów. Ewidencja ta prowadzona była w formie elektronicznej przez pracownika Wydziału Gospodarki Miejskiej.

(akta kontroli str. 288-290)

Według stanu na koniec I półrocza 2021 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 5 069, z czego 3836 (68%) stanowiło własność przedsiębiorstwa energetycznego²⁰, a 1322 (32%) własność Gminy. W porównaniu do stanu na koniec 2018 r. liczba punktów świetlnych wzrosła o 56 (6,6%)²¹.

¹⁵ Z czego: zakup energii elektrycznej do oświetlenie ulic, placów i dróg – 402,9 zł tys. zł; konserwacja i modernizacja punktów świetlnych – 273,8 zł tys. zł; roboty budowlane i usługi związane z budową nowych punktów – 143,3 tys. zł.

¹⁶ Z czego: zakup energii elektrycznej do oświetlenie ulic, placów i dróg – 551,1 zł tys. zł; konserwacja i modernizacja punktów świetlnych – 329,3 3 tys. zł.

¹⁷ Z czego: zakup energii elektrycznej do oświetlenie ulic, placów i dróg – 504,5 tys. zł; konserwacja i modernizacja punktów świetlnych – 366,1 tys. zł; roboty budowlane i usługi związane z budową nowych punktów – 140,0 tys. zł.

¹⁸ Z czego: zakup energii elektrycznej do oświetlenie ulic, placów i dróg – 296,7 tys. zł; konserwacja i modernizacja punktów świetlnych – 146,7 tys. zł.

¹⁹ Przedsięwzięcie zrealizowano przy współudziale środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Poddziałania 3.5.2 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych w ramach ZIT Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

²⁰ Tj. ENERGA Oświetlenie.

²¹ Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 1 552, z czego 1 032 (66,5%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, a 520 (33,5%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2019 r. łącznie 1 561 z czego 1 041 (66,7%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 520 (33,3%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2020 r. łącznie 1 626 z czego 1042 (64,1%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 584 (35,9%) własność Gminy; wg stanu na 30 czerwca 2021 r. łącznie 1 654 z czego 1 031 stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego (62,3%), 623 (37,7%) własność Gminy.

(akta kontroli str. 291)

Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wskazał, że nie wystąpiły przypadki okresowego wyłączania oświetlenia. Dodał, że Gmina nie zawierała umów i porozumień z innymi podmiotami w sprawie finansowania kosztów oświetlenia miejsc publicznych zarządzanych przez te podmioty.

(akta kontroli str. 603)

Gmina była członkiem Toruńskiej Grupy Zakupowej^[1], w ramach której wyłaniano jednego dostawcę energii elektrycznej. Organizacją zbiorczego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego na energię elektryczną zajmowała się Gmina Miasta Toruń. Pismem z 4 grudnia 2019 r. ENERGA Oświetlenie sp. z o.o. z siedzibą w Sopocie²² nie wyraziła zgody na prowadzenie prac konserwacyjnych oraz dostawę energii elektrycznej do urządzeń należących do niej. Energia elektryczna do punktów należących do Spółki była dostarczana na podstawie umów zawartych i zleconych z wolnej ręki. Analiza wykazała m.in., że:

- umowy uwzględniały interes gminy w kwestii zapewnienia standardów jakości obsługi;
- w przypadku dwóch umów zawartych w ramach TGZ Gmina uzyskała korzystniejsze warunki niż w przypadku umów, które zawierała samodzielnie;
- przed udzieleniem zamówienia z wolnej ręki negocjowano z dostawcą energii stawki opłat oraz koszt miesięcznej konserwacji w stosunku do jednego punktu oświetleniowego.

(akta kontroli str. 292-301, 376-491)

Badaniem prawidłowości udzielania zamówień publicznych objęto:

- a) trzy postępowania zlecone z wolnej ręki na dostawę energii elektrycznej i konserwację urządzeń należących do ENERGA Oświetlenie;
- b) dwa w trybie przetargu nieograniczonego na budowę i modernizację punktów świetlnych;
- c) cztery udzielone na podstawie regulacji wewnętrznych²³ w trybie zapytania ofertowego na konserwację oświetlenia drogowego będącego własnością Gminy.

Analiza wykazała, że:

- we wszystkich badanych zamówieniach ich przedmiot oraz wartość zostały prawidłowo określone, a postępowanie zostało właściwie udokumentowane;
- podczas udzielania zamówień w trybie przetargu nieograniczonego nie dokonywano modyfikacji Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia na etapie postępowania. Wybór najkorzystniejszej oferty dokonano na podstawie kryteriów oceny składanych ofert;
- we wszystkich zamówieniach udzielanych w trybie z wolnej ręki kierowano do wykonawcy zaproszenie do negocjacji. Ponadto Wykonawca składał oświadczenia dotyczące spełniania warunków udziału w postępowaniu;

^[1] Dalej: „TGZ”.

²² Dalej: „ENERGA Oświetlenie” lub „Spółka”.

²³ Tj. wprowadzonych zarządzeniami Burmistrza Miasta Chelmży: nr 78/GKM/14 z 30 maja 2014 r. .w sprawie zatwierdzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej: wyrażonej w złotych równowartości 30 000 euro oraz nr 36/GKM/20 z 26 lutego 2020 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 4 pkt 8 ustawy Prawo zamówień publicznych.

- w przypadku jednego z przetargów nieograniczonych zamawiający żądał wniesienia wadium, które zostało uiszczone;
- zapytania ofertowe cenę każdorazowo kierowano do czterech wykonawców, wybór najkorzystniejszej oferty dokonywano na podstawie najniższej ceny.

(akta kontroli str. 492-543, 545-588, 605, 608-609)

Elementy nowo wykonanej infrastruktury oświetleniowej zostały ujęte w ewidencji środków trwałych. W ramach inwestycji wybudowano 17 nowych punktów oświetleniowych²⁴ i zmodernizowano – 37²⁵.

(akta kontroli str. 345-346, 589-599)

Gmina zawierała corocznie umowy²⁶ z ENERGA Oświetlenie na wykonanie usług w zakresie prowadzenia konserwacji oświetlenia drogowego stanowiącego własność Gminy i zlokalizowanego na jej terenie. Zakres prac określano każdorazowo w załączniku do umów zobowiązując wykonawcę m.in. usuwania awarii w ciągu pięciu dni od ich zgłoszenia oraz prowadzenia dzienników zdarzeń w tym zakresie. Wykonawca wywiązywał się z zawartych umów. Analiza rejestru zdarzeń prowadzonego przez Spółkę wykazała, że w latach 2018-2021 (I półrocze), przeprowadzono 171 przeglądów: linii i szafek energetycznych oraz punktów świetlnych. Ponadto usunięto 314 awarii dotyczących infrastruktury oświetleniowej²⁷.

W Gminie zapewniony był kontakt (telefoniczny) umożliwiający zgłaszanie, w godzinach pracy Urzędu, awarii oświetlenia ulicznego²⁸. Informacje o takiej możliwości publikowane były też w miesięczniku Wiadomości z Ratusza²⁹. Pracownik odpowiedzialny w Wydziale Gospodarki Miejskiej za prowadzenie spraw związanych z oświetleniem na bieżąco kontrolował sposób wykonywania umów analizując wpisy dzienników oraz prowadząc wizje w terenie.

(akta kontroli str. 344, 544, 382-405, 544)

3. Działania na rzecz racjonalizacji kosztów zużycia energii elektrycznej do celów oświetlenia miejsc publicznych i promocji rozwiązań zmniejszających zużycie energii

Opis stanu faktycznego

Zagadnienia dotyczące poprawy efektywności energetycznej infrastruktury oświetleniowej oraz wspomaganie racjonalnego gospodarowania energią zawarte zostały m.in. w obowiązujących w Gminie:

- Planach Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2014-2020, a także na lata 2021-2030;
- Programie Ochrony Środowiska gminy miasta Chełmża na lata 2016 – 2019 z perspektywą na lata 2020 - 2023³⁰;
- Strategii Rozwoju Miast Chełmży na lata 2016 - 2022³¹.

W dokumentach tych jako cele i zadania wskazywano m.in. monitoring zużycia energii w budynkach miasta i oświetleniu dróg, modernizację oświetlenia ulicznego,

²⁴ Tj. na ul. Kraszewskiego (5), na ul. Fredry (3), na ul. Brzechwy (3), na ul. Ładownia (6).

²⁵ Tj. na ul. Bydgoskiej (27), na ul. Witosa (10).

²⁶ Tj. umowy nr 214/W/10 z 19 grudnia 2017 r., nr 269/W/18 z 13 grudnia 2018 r., nr 251/W/19 z 4 grudnia 2019 r., nr 207/W/2020 z 14 grudnia 2020 r.

²⁷ Zgłaszanych przez mieszkańców i pracowników Urzędu.

²⁸ Nr telefonów oraz adresy email pracowników Wydziału Gospodarki Miejskiej podano w BIP Urzędu.

²⁹ Por. np. <https://www.chelmza.pl/plik,31449,wiadomosci-z-ratusza-listopad-2019-r.pdf>

³⁰ Zatwierdzonego uchwałą nr VII/65/19 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 13 czerwca 2019 r. W okresie wcześniejszym Program obejmował lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 i został przyjęty uchwałą nr IV/25/15 z 19 marca 2015 r.

³¹ Stanowiącej załącznik do uchwały nr XII/91/16 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 25 lutego 2016 r.

czy wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, a także działania edukacyjno-informacyjne i promocyjne prowadzone w tym obszarach.

(akta kontroli str. 79-180, 198-269, 358-374)

W celu poprawy efektywności energetycznej, w tym ograniczenia zapotrzebowania na energię pochodzącą ze źródeł konwencjonalnych, w Gminie zrealizowano m.in inwestycje:

- „Modernizację oświetlenia ulicznego w ulicach Bydgoskiej i Witosa”³²;
- „Upowszechnianie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii na terenie miasta Chełmży – budowa instalacji OZE na budynkach mieszkalnych”³³;

a także zaplanowano:

- modernizację oświetlenia na terenie gminy poprzez wymianę ulicznych lamp sodowych na nowe typu LED³⁴

Naczelnik Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej wskazał, że w celu poprawy efektywności energetycznej infrastruktury oświetleniowej Gmina dokonała wymiany oraz modernizacji istniejących punktów oświetleniowych. W latach 2018-2021 miasto zrealizowało inwestycje obejmujące wymianę punktów oświetleniowych, które przyczyniły się do zmniejszenia nominalnej mocy opraw o niespełna 12 kW, co w rezultacie przełożyło się na zmniejszenie zapotrzebowania na energię niezbędną do oświetlenia ulic, przy jednoczesnej poprawie parametrów rozsyłu światła i geometrii oświetlenia.

(akta kontroli str.150-151, 184, 186,189, 255, 345-346, 375, 601)

Naczelnik Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej poinformował, że działania promocyjne dotyczące rozwiązań zmniejszających zużycie energii, podejmowane wśród mieszkańców dotyczyły głównie popularyzowania popularyzowanie korzyści wynikających z zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii oraz optymalizacji zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych. Gmina organizowała spotkania dla mieszkańców, w trakcie których eksperci wyjaśnili szczegóły dotyczące funkcjonowania takich instalacji, ich budowy, a także optymalnego wykorzystania wyprodukowanej energii elektrycznej. Informacje o projekcie były upowszechniane również z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, głównie poprzez stronę internetową Miasta. Pracownicy gminy służyli doradztwem w zakresie funkcjonowania Odnawialnych Źródeł Energii. Informacje w tym zakresie ukazywały się także w prasie lokalnej. Dodał, że rezultatem działań był wyraźny wzrost zainteresowania mieszkańców stosowaniem Odnawialnych Źródeł Energii. Mieszkańcy wielokrotnie zwracali się do Urzędu z pytaniami dotyczącymi montażu instalacji fotowoltaicznych, w szczególności możliwości uzyskania dofinansowania,

³² Prace modernizacyjne obejmowały wymianę i modernizację oświetlenia drogowego. W przypadku ulicy Witosa projekt obejmował kompleksową przebudowę oświetlenia – możliwe było zmniejszenie liczby lamp oraz poprawa parametrów oświetlenia pasa drogowego. Modernizacja przeprowadzona w ulicy Bydgoskiej dotyczyła wymiany opraw oświetleniowych wraz z wysięgnikami. W miejsce lamp sodowych, pojawiły się energooszczędne źródła LED o mocy 60 W i strumieniu świetlnym min. 8600 lm. Łącznie na obu ulicach zamontowano 37 nowych opraw oświetleniowych, co pozwoliło na zmniejszenie mocy zainstalowanej o ponad 7200 W.

³³ Przedsięwzięcie obejmowało zaprojektowanie i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych wytwarzających energię elektryczną na potrzeby własne gospodarstw domowych o dopasowanej, optymalnej mocy szacunkowej, w 87 budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, a także wykonanie 14 instalacji solarnych wytwarzających energię cieplną na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej w indywidualnych gospodarstwach domowych. Łącznie wybudowano 101 instalacji wykorzystujących odnawialne źródło energii w postaci energii słonecznej. Projekt zrealizowano przy współudziale środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Działania 3.1 Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz budżetu miasta Chełmży. Całkowita kwota wsparcia pochodzącego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej wynosiła 391 267,21 PLN.

³⁴ Tj. działanie nr 1.5 Planu gospodarki niskoemisyjnej na lata 2021-2030 zakładające wymianę ok. 500 sztuk lamp na ul. Sienkiewicza, Wryczy, Groszkowskiego, Depczyńskiego, Malewskiego, Władysławskiego i Dbrawy.

metod rozliczania i ogólnych zasad funkcjonowania takich instalacji. W 2020 r. Miasto postanowiło zrealizować drugą edycję przedsięwzięcia polegającego na montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych na terenie Chełmży. W ramach przygotowań do realizacji projektu, prowadzono kampanię informacyjną w mediach społecznościowych oraz w prasie lokalnej. Z uwagi na zagrożenie pandemiczne SARS-CoV-2, nie było możliwości zorganizowania bezpośredniego spotkania z mieszkańcami. Podkreślił także, że w związku z tym, że nie wszyscy zainteresowani mogli skorzystać z oferty Miasta, liczni mieszkańcy dokonali montażu instalacji, indywidualnie ubiegając się o wsparcie finansowe w ramach programów „Mój Prąd” oraz „Czyste Powietrze”. W miarę możliwości, gmina informowała mieszkańców o możliwościach i zasadach korzystania z powyższych programów.

(akta kontroli 601-602)

4. Wpływ stanu infrastruktury oświetleniowej na bezpieczeństwo mieszkańców

Opis stanu faktycznego

Przeprowadzone 21 grudnia 2021 r. oględziny wybranych dróg i miejsc publicznych na terenie Miasta pod kątem sprawności działania i stanu technicznego oświetlenia wykazały, że

- wszystkie punkty świetlne należące do gminy (tj. 125 szt.) były sprawne, słupy oświetleniowe w dobrym stanie technicznym, a oprawy nieprzesłonięte przez gałęzie drzew;
- dwa punkty świetlne należące do ENERGA Oświetlenie był niesprawne³⁵;
- wszystkie znajdujące się w na ww. ulicach przejścia dla pieszych i dojścia do przystanków komunikacji zbiorowej były oświetlone, a słupy oświetleniowe były usytuowane w sposób niepowodujący zagrożenia bezpieczeństwa ruchu i nieograniczający widoczności lub znajdowały się poza skrajnią drogi³⁶.

Ww. usterki dwóch opraw, Urząd zgłosił podmiotowi serwisującemu następnego dnia po oględzinach.

(akta kontroli str.345-347)

W latach 2018-2021³⁷ do Urzędu nie wpłynęły skargi dotyczące braku lub awarii oświetlenia ulicznego. W okresie tym w 116 pismach³⁸ pracownik Urzędu przekazał do ENERGA Oświetlenie 247 informacji dotyczących niesprawnego bądź uszkodzonego oświetlenia miejsc publicznych³⁹. Weryfikacja⁴⁰ sposobu załatwienia tych spraw w odniesieniu do 10 wybranych zgłoszeń⁴¹, potwierdziła, że punkty oświetleniowe były sprawne, a uszkodzenia naprawione.

(akta kontroli str.348-350)

³⁵ Tj. lampa przy ul. Sikorskiego 21 i Rynek 4.

³⁶ Na ul. Sikorskiego oprawy były przymocowane bezpośrednio do ścian budynków.

³⁷ Do 21 grudnia 2021 r.

³⁸ Wiadomościach email adresowanych na awarie.oswietlenie@energa.pl.

³⁹ Tj. lamp w ciągach ulic lub oświetlających budynki (np. wieżę kościelną)

⁴⁰ Na podstawie oględzin przeprowadzonych 21 grudnia 2021 r.

⁴¹ Tj. ostatnich przekazanych zgłoszeń z okresu od 15 czerwca do 10 grudnia 2021 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Burmistrz nie opracował projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, co było niezgodne z art. 19 ust. 1 Pe, skutkiem czego Rada Miejska w Chełmży nie uchwaliła ich w obowiązującym terminie.

Projekt założeń sporządza się dla obszaru Gminy, co najmniej na okres 15 lat i aktualizuje, co najmniej raz na trzy lata. Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁴², uchwalenie przez Gminę pierwszych założeń lub ich aktualizacja powinny nastąpić w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie ww. ustawy, tj. do 11 marca 2012 r.

(akta kontroli str. 210, 351)

Działający z upoważnienia Burmistrza, Naczelnik Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej, wyjaśnił, że Gmina posiada aktualizowane plany gospodarki niskoemisyjnej na lata 2014-2020 i 2021-2030 regulujące m.in. zagadnienia polityki energetycznej na szczeblu lokalnym. Zawierają one takie elementy jak charakterystyka głównych sektorów odbiorców energii, uwzględniająca zarówno mieszkalnictwo, budynki użyteczności publicznej, jak i oświetlenie uliczne oraz strategia działania Gminy wraz z systemem finansowania planowanych inwestycji.

Wskazał, że nieuchwalenie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, nie oznacza, iż Gmina nie realizuje założeń wynikających z art. 19 Pe, ponieważ m.in. opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej podyktowane było ustaleniem potrzeb i problemów występujących na terenie miasta Chełmży w zakresie gospodarki niskoemisyjnej oraz wyznaczeniem kierunków działań, które mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno - energetycznym, tzn.: redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych (OZE) oraz redukcji zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej, w tym np. modernizację oświetlenia czy termomodernizacja.

(akta 600)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że opracowanie projektu założeń jest przejawem realizacji zadania własnego gminy w zakresie planowania i organizacji zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 Pe, w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴³. Jest to zadanie obligatoryjne gminy, a obowiązek opracowania założeń wynika, w tym przypadku, wprost z ustawy i nie jest w żaden sposób warunkowany wystąpieniem jakichkolwiek okoliczności, np. uzasadniających możliwość nie wykonania tego zadania. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że założenia do planu, o których mowa w art. 19 ust. 1 Pe, są dokumentem o charakterze planistycznym poprzedzającym ewentualne przyjęcie planu zaopatrzenia w energię (art. 20 Pe).

⁴² Dz.U. Nr 21, poz. 104 ze zm. Ustawa weszła w życie z dniem 11 marca 2010 r.

⁴³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wniosek	Opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 29 grudnia 2021 r.

Kontroler
(-) Michał Trempała
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
Dyrektor
z up. (-) Adam Kończak
p.o. Wicedyrektor

Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy o NIK w powyższym tekście dokonano sprostowania oczywistych omyłek pisarskich:

1. na stronie 5 piąty akapit od góry o treści: „Według stanu na koniec I półrocza 2021 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 5 069, z czego 3836 (68%) stanowiło własność przedsiębiorstwa energetycznego⁴⁴, a 1322 (32%) własność Gminy. W porównaniu do stanu na koniec 2018 r. liczba punktów świetlnych wzrosła o 56 (6,6%)” **zamieniono na** „Według stanu na koniec I półrocza 2021 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 1279, z czego 962 (75,2%) stanowiło własność przedsiębiorstwa energetycznego⁴⁵, a 317 (24,8%) własności Gminy. W porównaniu do stanu na koniec 2018 r. liczba punktów świetlnych wzrosła o 13 (1%);
2. na stronie 5 przypis dolny nr 21 o treści: „Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 1 552, z czego 1 032 (66,5%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, a 520 (33,5%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2019 r. łącznie 1 561 z czego 1 041 (66,7%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 520 (33,3%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2020 r. łącznie 1 626 z czego 1042 (64,1%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 584 (35,9%) własność Gminy; wg stanu na 30 czerwca 2021 r. łącznie 1 654 z czego 1 031 stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego (62,3%), 623 (37,7%) własność Gminy” **zamieniono na** „Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. liczba punktów świetlnych oświetlających miejsca publiczne na terenie Gminy wynosiła 1 266, z czego 958 (75,7%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, a 308 (24,3%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2019 r. łącznie 1 266 z czego 958 (75,7%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 308 (24,3%) własność Gminy; wg stanu na 31 grudnia 2020 r. łącznie 1 258 z czego 958 (76,2%) stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego, 300 (23,8%) własność Gminy; wg stanu na 30 czerwca 2021 r. łącznie 1 279 z czego 962 stanowiły własność przedsiębiorstwa energetycznego (75,2%), 317 (24,8%) własność Gminy”.

Bydgoszcz, 18 stycznia 2022 r.
(-) Michał Trempała
główny specjalista kontroli państwowej

⁴⁴ Tj. ENERGA Oświetlenie.

⁴⁵ Tj. ENERGA Oświetlenie.